

вових (нормативних) актів для забезпечення їх досконалості [2]. Ця концепція розглядається вченим для розуміння призначення юридичної техніки не тільки як інструментарію, створеного для прийняття правових актів на рівні свідомості їх правотворця і конструювання на основі цього тексту відповідного правового документа, але й як інституту для забезпечення здійснення юридичної діяльності як правотворчої, правоінтерпретаційної та інших сфер реалізації права.

Юридична технологія, на протиположність юридичній техніці, застосовує методи та прийоми щодо підготовки та прийняття юридичного рішення (акта). Для реалізації права М. Власенко вважає, що юридична технологія відповідає на запитання: в якій послідовності потрібно здійснювати ту чи іншу юридичні операції, а юридична техніка відповідає на запитання: за допомогою яких прийомів і засобів мають здійснюватися ті чи інші технологічні операції (дії) [3, с. 12]. Така позиція досить чітко відображає інструментальний характер юридичної технології.

Юридична технологія характеризується впливом на наявне позитивне право, яке формалізоване в чинних правових актах [4, с. 9]. На думку К. Княгиніна, юридична технологія – це сукупність прийомів і способів використання засобів юридичної техніки і знань про ці прийоми і способи (це визначення технології – знання про технологічний процес у самому загальному вигляді) [5, с. 3–4]. У наведених вище визначеннях юридичної технології можна зауважити відмінності, які пояснюються тим, що автори по-різному бачать сутність юридичної технології, що не збігаються за змістом.

Ключем для виявлення співвідношення понять юридичної техніки з юридичною технологією може бути діяльнісний підхід. Прихильником цього підходу є В. Червонюк, на думку якого юридична техніка є застосуванням апробованих практикою науково обґрунтованих раціональних юридичних способів, засобів та процедур впровадження права у свідомість, поведінку та діяльність окремого виду та соціальних спільнот [6, с. 36]. Юридична техніка зумовлена як науково розроблена методика створення, пізнання та ефективного застосування права з метою врегулювання поведінки людей [7, с. 4].

У поєднанні з інструментальним в юридичній техніці більш продуктивним виступає діяльнісний підхід для відображення динаміки права та досягнення певного результату у його змістовій природі. В юридичній технології діяльнісний характер аспекту вбачається як певний набір дій і на відміну від юридичної техніки є не переліком вимог, а цілісною, узгодженою процедурою. Відповідно, технологія – комплекс операцій або технологічних процесів, зумовлених рівнем розвитку науки і техніки з обслуговування або експлуатації процесів або явищ. Кінцевим результатом юридичної технології виступає чинний і такий, що володіє високою якістю нормативно-правовий акт. Перед кожним правотворчим органом стоїть завдання – видати такі нормативно-правові акти, які природним способом будуть прийматися суспільством, відтворювати найбільш істотні інтереси та потреби більшої частини учасників суспільства [8, с. 104]. Змістом юридичних технологій є не тільки самі дії й операції з розроблення, прийняття й оприлюднення правових рішень (актів), процесуальних форм діяльності, але й послідовність способів цілеспрямованого перетворення соціально значимої інформації на новий ефективно діючий правовий акт. «Правова техносфера», яку утворює юридична технологія, визначається досягнутим рівнем економічного, політичного, технічного і культурного розвитку суспільства.

Наступним підходом для розуміння понять юридичної техніки та юридичної технології можна виділити якісний. Цей підхід розглядає юридичну техніку як рівень досконалості чинного права [9, с. 293–297]. На думку О. Лісюткіна, юридична техніка – це сукупність правил, прийомів і методів, що використовуються в професійній юридичній діяльності з метою забезпечення її високих результатів [10, с. 10]. Ці елементи юридичної техніки виступають інструментарієм, що лежить в основі надання юридичним

актам бажаної якості. З метою забезпечення вищої якості юридичних рішень Т. Хабрієва, своєю чергою, характеризує юридичну технологію як систему науково обґрунтованих прийомів, способів, інших правових інструментів, а також процедур їх використання, які дають змогу оптимально застосовувати необхідні ресурси (фінансові, організаційні, кадрові тощо) [11, с. 152–157].

Ілюстрацію документального підходу може відобразити визначення юридичної техніки, запропоноване Л. Морозовою, що юридична техніка являє собою сукупність правил, прийомів, специфічних засобів підготовки, оформлення, публікації і систематизації нормативних правових актів та інших юридичних документів [12, с. 115–116]. Ж. Завальна вважає, що юридична техніка – це сукупність правил, прийомів, способів підготовки, складання, оформлення, публікації нормативних, законодавчих актів та інших юридичних документів, їх систематизації та обліку [13, с. 36–48]. Юридична технологія, на думку С. Алексєєва, – це технічні прийоми, зокрема це способи викладу норм, система відсилань [2, с. 33]. У цих дефініціях присутній момент різних способів документального оформлення правового матеріалу, використання систематизації, обліку, способи, система відсилань, а не тільки констатація існування цього підходу. Такий підхід до цього аспекту видається більш правильним і обґрунтованим.

Юридична техніка з позиції динамічного підходу розглядається як використання прийомів на основі певних правил, взаємопов'язані комплекси дій щодо застосування засобів для досягнення певних правових цілей і отримання відповідних правових результатів. Це також діяльність суб'єктів, спрямованих на підготовку заснованих на реаліях життя, оптимальних та доцільних за формою та структурою правових актів [14, с. 121], а не тільки як сукупність чи система певних елементів, що має ієрархічну структуру, але і як діяльність, тобто вчинення певних дій. Юридична техніка спрямована на досягнення певної мети забезпечити доступність, простоту, відкритість нормативного матеріалу, адекватне вираження волі укладачів документів [13, с. 36–48.] за допомогою практичної діяльності, а саме трансформації соціальної в правову уповноваженими суб'єктами діяльності, які мають її використовувати [15, с. 728]. Але недоліком цього підходу є те, що технічна діяльність дуже часто починає трактуватися надто широко, і поняття юридичної техніки невинуватно розширюється. Це можна віднести до випадків включення правотворчого процесу в предмет юридичної техніки і відповідно в дуалізм розуміння. Динамічний підхід характерний і для юридичної технології, змістом якої є не тільки прийоми, способи, правила створення нормативно-правових та інших юридичних актів, а й певні дії, стадії, етапи, що зумовлюють процес підготовки, обговорення, прийняття, опублікування відповідних юридичних актів, що у широкому сенсі розуміється як результат юридичної діяльності [16, с. 22]. Порушення системи етапів, здійснюваних у певній послідовності з неминучістю, тягне зниження якості правового акта, на створення якого спрямована юридична технологія. При всьому динамізмі юридична техніка не охоплює всіх аспектів юридичної діяльності. Юридичні технології виходять за межі параметрів юридичної техніки і є явищем більш динамічним, яке володіє різноманітним елементом. Саме юридичні технології розкривають механізм функціонування компонентів юридичної техніки через володіння різноманітними елементами, воно виходить за межі параметрів юридичної техніки. Тільки в тісному контакті з юридичною технологією може домогатися своєї цільової спрямованості у відповідних формах правової діяльності юридична техніка, зберігаючи при цьому свої функціональні властивості. Юридична техніка та юридична технологія беруть участь у юридичному процесі, а саме в підготовці та прийнятті, застосуванні та тлумаченні численних нормативно-правових актів і виступають як складові частини цього процесу. Тому, як видається, було б необґрунтовано підміняти змістові наповнення юридичної

техніки потенціалом юридичних технологій, оскільки така підміна могла б усунути, розмити ту цільову спрямованість, яка завжди була притаманна юридичній техніці в її глибшому розумінні. Динамічний підхід продуктивніше розкриється в поєднанні діяльнісного підходу з інструментальним. Поєднання засобів і прийомів та їх використання дають змогу говорити про елементи юридичної техніки, що реалізуються для досягнення цілей і вирішення певних правових завдань, як про технології різних видів юридичної діяльності. Юридична технологія – це реалізована юридична техніка.

Для глибшого пізнання змісту понять «юридична техніка» та «юридична технологія» можна застосувати статичний підхід шляхом перерахування її елементів: методів, способів, прийомів, правил. Статична сторона – це система засобів, прийомів і правил створення та реалізації правових актів (нормативно-правових та індивідуальних). А. Красницька до складу юридичної техніки включає і засоби, і правила, і прийоми, і способи [17, с. 103]. А. Черданцев вважає, що юридична техніка – це сукупність правил, прийомів, засобів підготовки, складання, оформлення юридичних документів, їх систематизації та обліку [18, с. 366]. Дослідивши різні підходи вчених, можна констатувати, що в рамках статичного підходу юридична техніка включає сукупність елементів: прийомів і правил (А. Піголкин); прийомів і методів (В. Сиріх, І. Льїн, М. Миронов); способи і правила (А. Черданцев), правила, способи, прийоми (Д. Ковачев); прийоми, правила і методики (М. Власенко); систему правил, вимог, принципів (Ю. Тіхоміров). В. Карташов стверджує, що юридична технологія заснована на певних принципах, планах, прогнозах процесу підготовки, оформлення та оприлюднення різноманітних правових рішень (актів), у процесі якого використовуються різноманітні засоби і прийоми юридичної діяльності [19, с. 72]. Під цим кутом зору статична сторона розглядається з позиції її ресурсної забезпеченості, яка видається не в аспекті діяльності (технічна сторона питання) з підбору і застосування цих ресурсів, а в статичній – сукупності певних ресурсів. У цьому разі втрачається діяльнісний підхід – діяльність суб'єктів, яка спрямована на досягнення певних цілей і вирішення певних завдань, а це, своєю чергою, унеможливує розмежування елементів (прийомів, засобів, способів), вони просто ототожнюються, що і є основним недоліком.

Висновки. Узагальнені висловлені думки вчених щодо різноманіття визначень понять юридичної техніки та юри-

дичної технології вказують на багатогранність підходів щодо з'ясування суті цих найважливіших феноменів у правовому житті суспільства. Таким чином, із вищевикладеного аналізу концепцій видно, що це є категорії не ідентичні, вони не можуть стояти в одному термінологічному ряду як тотожні поняття. Юридична техніка та юридична технологія мають між собою тісний зв'язок. Їхній зв'язок є взаємозумовленим процесом. Проте єдиної точки зору на те, як ці поняття співвідносяться між собою, не існує. Юридична техніка та технологія – це складові частини юридичного процесу, тобто підготовка та прийняття нормативних, інтерпретаційних та правозастосовних актів, які тісно взаємопов'язані. Так, юридична техніка знає впливу зовнішнього і безпосередньо пов'язаного із соціально-правовою реальністю явища, тобто юридичних технологій. Своєю чергою юридичні технології виходять за межі поняття юридичної техніки і є явищем, яке володіє великим різноманіттям елементів. Юридична техніка може досягнути своєї цільової спрямованості тільки в тісному контакті з юридичною технологією, при цьому зберігаючи свої функціональні властивості. Юридична техніка – невід'ємна частина юридичної технології, що є умовою для її функціонування, а юридичні технології розкривають механізм функціонування компонентів юридичної техніки. Таким чином, для юридичної техніки можна дати визначення, що уточнює наявні в юридичній науці дефініції: юридична техніка – це система професійних юридичних інструментаріїв (прийомів, способів підготовки, складання, оформлення) для створення правових актів та здійснення юридичної діяльності в сферах реалізації права. На підставі виділених різними авторами бачень поняття юридичного результату є необхідність введення в понятійно-категоріальний апарат розуміння, що юридична технологія ґрунтується на використанні юридичної техніки – ефективної юридичної діяльності на взаємодії засобів, взаємопов'язаних операцій для досягнення правових цілей і фіксації юридичного результату. З огляду на це дослідження, є всі підстави розглядати юридичну техніку та юридичну технологію як дві сторони єдиних процесів. Підвищення інтересу до цієї проблематики зумовлене тим, що без використання сучасних правил та вимог юридичної техніки та юридичної технології неможливе правильне прийняття, застосування, складання, тлумачення якісних, численних та ефективних нормативно-правових актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Давыдова М.Л. Юридическая техника: проблемы теории и методологии. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2009. 318 с.
2. Алексеев С.С. Общая теория права. Курс в 2 томах. Т. 2. М.: Юрид. лит., 1982. 360 с.
3. Нормотворческая юридическая техника / под ред. Н.А. Власенко. М.: Юстиц-информ. 2011. 312 с.
4. Юридическая техника как комплексная система знаний. Доктринальные основы юридической техники / под ред. Н.А. Власенко. М., 2010. С. 6–9.
5. Княгинин К.Н. Охранительные правоприменительные акты: Вопросы теории и технологии. Екатеринбург: Изд-во Уральского ун-та, 1991. 108 с.
6. Червонюк В.И. Теория государства и права: учебник. М.: ИНФРА-М, 2007. 704 с.
7. Воеводин Л.Д. Юридическая техника в конституционном праве. Вестник МГУ. Сер. 11. Право. 1997. № 3. С. 3–29.
8. Усманова Е.Ф., Майорова Г.В. Юридическая техника в процессе систематизации нормативных правовых актов. Новый университет. Серия «Экономика и право». 2013. № 12 (34). С. 104–106.
9. Мамедов Э.Ф. Юридическая техника и механизм правового регулирования: понятие и соотношение. Вестник ИрГТУ. 2013. № 7 (78). С. 293–297.
10. Лисюткин А.Б. Юридическая техника и правовые ошибки. Государство и право. 2001. № 11. С. 22–28.
11. Хабриева Т.Я. Современные юридические технологии в теории и практике правотворчества и правоприменения. Эффективность законодательства и современные юридические технологии: материалы заседания Междунар. шк.-практикума мол. ученых-юристов. М.: ГОУ ВПО РПА Минюста России, 2009. С. 152–157.
12. Морозова Л.А. Теория государства и права: учебник. М.: Юристъ, 2002. 414 с.
13. Завальна Ж.В. Професійні навички юриста: навч. посіб. / Ж.В. Завальна, М.В. Старинський. Суми: Універсальна книга, 2006. 160 с.
14. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави та права: навч. посіб. 4-е вид., доп. і перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
15. Скакун О.Ф. Теорія держави та права. Енциклопедичний курс: підруч. Харків: Еспада, 2006. 776 с.
16. Власенко Н.А. Законодательная технология: Теория. Опыт. Правила. Иркутск, 2001. 144 с.
17. Красницька А.В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: посібник. 2-е вид., допов. і переробл. К.: Парламентське вид-во, 2006. 528 с.
18. Черданцев А.Ф. Теория государства и права: учебник для вузов. М.: Юрайт, 1999. 429 с.
19. Карташов В.Н. Юридическая техника, тактика, стратегия и технология (к вопросу о соотношении). Проблемы юрид. техники: сб. ст. / под ред. В.М. Баранова. Н. Новгород, 2000. 254 с.